

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально-науковий інститут економіки
Факультет менеджменту
Кафедра економічної теорії та міжнародних економічних відносин

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеня магістра
здобувача вищої освіти Савчука Артема Олеговича
академічної групи 292м-24-1
спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини

за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини»

на тему «Роль ОПЕК у глобалізації світового ринку енергресурсів»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Литвин М. В.			
розділів:				
1.	Литвин М. В.			
2.	Литвин М. В.			
3.	Литвин М. В.			
Рецензент	Касьян С. Я.			
Нормоконтролер	Геращенко С.О.			

Дніпро
2025

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри
економічної теорії та міжнародних
економічних відносин
(повна назва)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

«___» _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеня магістра
здобувача вищої освіти Савчука А. О. академічної групи 292м-24-1
спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні
відносини»
на тему «Роль ОПЕК у глобалізації світового ринку енергоресурсів»,
затверджену наказом ректора НТУ
«Дніпровська політехніка» від 13.10.2025 № 1160/С

Розділ	Зміст	Терміни виконання
Теоретико-методологічні аспекти глобалізації світового ринку енергоресурсів	Розглянуто сутність та структуру світового ринку енергоресурсів. Проаналізовано вплив глобалізації на ринок та проаналізовано діяльність міжнародних організацій на ринку	29.09.2025-26.09.2025
Діяльність ОПЕК у контексті глобалізації світового ринку енергоресурсів	Досліджено основні напрями діяльності ОПЕК та їх механізми впливу на світовий ринок нафти. Проаналізовано Тенденції та проблеми розвитку світового ринку енергоресурсів в умовах глобалізації	27.10.2025,-27.11.2025
Роль ОПЕК у вирішенні сучасних викликів глобального ринку енергоресурсів	Проаналізовано вплив COVID-19 та геополітичних факторів на світовий ринок енергоресурсів та наслідки цих впливів	28.11.2025-04.12.2025
Оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра		05.12.2025

Завдання видано 01.09.2025 _____ Литвин М. В.
(підпис керівника) (прізвище, ініціали)

Дата видачі 01.09.2025.

Дата подання до екзаменаційної комісії 08.12.2025

Прийнято до виконання _____ Савчук А.О

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 104 сторінки, 19 таблиць, 12 рисунків, 70 джерел.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні засади функціонування світового ринку енергоресурсів та проаналізовано еволюцію ролі ОПЕК у процесах його глобалізації. Розглянуто особливості формування міжнародних енергетичних взаємозв'язків, механізми координації цінової та виробничої політики між країнами-виробниками, а також тенденції трансформації ринку під впливом різних чинників. На основі сучасних статистичних і аналітичних даних визначено місце ОПЕК у глобальній системі енергетичної безпеки, проаналізовано інструменти організації щодо регулювання обсягів видобутку, стабілізації цін та забезпечення прогнозованості постачання нафти.

Об'єкт дослідження: економічні відносини на глобальному енергетичному ринку.

Предмет дослідження: діяльність ОПЕК на світовому ринку енергоресурсів.

Мета кваліфікаційної роботи - обґрунтування ролі ОПЕК на світового ринку енергоресурсів, розробка рекомендацій для подолання проблем і викликів на глобальному енергетичному ринку.

Положення що захищаються: узагальнено сучасні підходи до оцінювання впливу ОПЕК на глобалізацію світового ринку енергоресурсів, систематизовано основні інструменти регулювання, що застосовує організація в умовах зростаючої взаємозалежності енергетичних ринків, та визначено її роль у забезпеченні цінової стабільності, координації виробництва та підтриманні енергетичної безпеки.

Результати, отримані у кваліфікаційній роботі, можуть бути використані при розробці та коригуванні енергетичної політики України, прогнозуванні розвитку світового ринку енергоресурсів, оцінюванні впливу рішень ОПЕК на глобальні енергетичні ринки, а також у формуванні стратегій міжнародного економічного співробітництва в енергетичній сфері та аналітичних матеріалів для державних органів і енергетичних компаній.

Сфера застосування кваліфікаційної роботи: світовий ринок енергоресурсів, міжнародні економічні відносини.

Висновки і пропозиції щодо розвитку об'єкта дослідження: Проаналізовано діяльність ОПЕК на світовому ринку енергоресурсів, визначено напрями посилення взаємодії ОПЕК з країнами-споживачами та іншими міжнародними інституціями з метою забезпечення стабільності та передбачуваності світового енергетичного ринку.

Методи дослідження: Наукова абстракція, аналіз і синтез, групування, системний і порівняльний аналіз, статистичні методи, табличні й графічні методи.

Ключові слова: НАФТА, ГАЗ, ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЯ, ЕНЕРГЕТИЧНИЙ РИНОК, ОПЕК, ЕНЕРГЕТИКА.

ABSTRACT

Explanatory note: 104 pages, 19 tables, 12 figures, 70 sources.

The qualification work examines the theoretical foundations of the functioning of the world energy market and analyzes the evolution of OPEC's role in the processes of its globalization. The features of the formation of international energy relations, mechanisms for coordinating price and production policies between producing countries, as well as trends in market transformation under the influence of various factors are considered. Based on modern statistical and analytical data, OPEC's place in the global energy security system is determined, and the organization's tools for regulating production volumes, stabilizing prices, and ensuring the predictability of oil supplies are analyzed.

Object of research: economic relations in the global energy market.

Subject of research: OPEC's activities in the global energy market.

The purpose of the qualification work is to substantiate OPEC's role in the global energy market, develop recommendations for overcoming problems and challenges in the global energy market.

Defended provisions: summarizes modern approaches to assessing the impact of OPEC on the globalization of the world energy market, systematizes the main regulatory instruments used by the organization in the context of growing interdependence of energy markets, and determines its role in ensuring price stability, coordinating production, and maintaining energy security.

The results obtained in the qualification work can be used in the development and adjustment of Ukraine's energy policy, forecasting the development of the world energy market, assessing the impact of OPEC decisions on global energy markets, as well as in the formation of strategies for international economic cooperation in the energy sector and analytical materials for state bodies and energy companies.

Scope of application of the qualification work: world energy market, international economic relations.

Conclusions and proposals for the development of the research object: OPEC's activities in the world energy market have been analyzed, directions for strengthening OPEC's interaction with consumer countries and other international institutions have been identified in order to ensure the stability and predictability of the world energy market.

Research methods: Scientific abstraction, analysis and synthesis, grouping, system and comparative analysis, statistical methods, tabular and graphical methods.

Keywords: OIL, GAS, ELECTRICITY, ENERGY MARKET, OPEC, ENERGY.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОГО РИНКУ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ	7
1.1.Сутність та структура світового ринку енергоресурсів.	7
1.2. Глобалізація як чинник інтеграції енергетичних ринків.....	17
1.3. Міжнародні організації у регулюванні світового енергетичного ринку.	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ ОПЕК У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОГО РИНКУ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ	29
2.1 Дослідження основних напрямів діяльності ОПЕК	29
2.2 Тенденції та проблеми розвитку світового ринку енергоресурсів в умовах глобалізації	Error! Bookmark not defined.
2.3 Механізми впливу ОПЕК на світовому ринку нафти....	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ 3. РОЛЬ ОПЕК У ВИРІШЕННІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ	Error! Bookmark not defined.
3.1. Вплив пандемії COVID-19 на ринок енергоресурсів та роль ОПЕК	Error! Bookmark not defined.
3.2. Геополітичні фактори, що впливають на ефективність діяльності ОПЕК	Error! Bookmark not defined.
ВИСНОВКИ	Error! Bookmark not defined.
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	Error! Bookmark not defined.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Світовий ринок енергоресурсів є ключовою складовою сучасної глобальної економіки, адже саме енергетика забезпечує основні виробничі процеси, транспорт та повсякденне життя. У цьому контексті діяльність Організації країн-експортерів нафти відіграє критичну роль у формуванні та регулюванні цінової і ресурсної політики, що впливає не лише на окремі країни, але й на весь світовий ринок.

Глобалізація ще більше загострила взаємозалежність держав від нафти та газу, перетворивши їх не лише на економічний ресурс, але й на стратегічний. У цих сферах ОПЕК виступає як ключовий регуляторний орган на ринку, встановлюючи квоти на виробництво та впливаючи на стабільність цін. Проте глобалізація ставить перед ОПЕК нові виклики у зв'язку зі змінами в структурі попиту через розвиток відновлюваної енергетики, геополітичні конфлікти, екологічні ініціативи та коливання в глобальній економіці.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю аналізу механізмів, за допомогою яких ОПЕК адаптується до переходів у глобальному енергетичному секторі, а також в оцінці впливу на стабільність глобального енергетичного ринку. Аналіз ОПЕК необхідний для кращого розуміння сучасних світових економічних відносин, а також для прогнозування майбутніх змін у сфері енергетичної безпеки.

Постановка проблеми. Сучасний енергетичний ринок у сучасному світі зазнає впливу певних процесів, пов'язаних із глобалізацією, що може призвести до глибоких змін у структурі попиту, пропозиції та регулювання глобального енергетичного ринку. Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК) повинна буде мати справу з розвитком відновлюваної енергетики, трансформацією геополітики регіону, наслідками криз (криза COVID-19) та зростаючою конкуренцією з боку країн, що не є членами, включаючи

збільшення кількості країн, що входять у нафтовидобувний сектор. Основна дослідницька проблема полягає в оцінці ефективності зусиль ОПЕК у глобальній енергетичній системі та її адаптації до глобалізації в умовах зміни глобальної енергетичної системи з посиленням глобальних силових відносин та збереженням позиції організації.

Мета кваліфікаційної роботи - обґрунтування ролі ОПЕК на світовому ринку енергоресурсів, розробка рекомендацій для подолання проблем і викликів на глобальному енергетичному ринку .

Задачами, які необхідно вирішити у кваліфікаційній роботі є:

1. Розкрити теоретичні основи глобалізації світового енергетичного ринку.
2. Дослідити історію та сучасне життя ОПЕК.
3. Оцінити вплив ОПЕК на світовий енергетичний ринок.
4. Вивчити як труднощі, так і перспективи роботи ОПЕК у сучасному світі
5. Надати рекомендації для підвищення ефективності та результативності діяльності ОПЕК:

Об'єкт дослідження: економічні відносини на глобальному енергетичному ринку.

Предмет дослідження: діяльність ОПЕК на світовому ринку енергоресурсів.

Методами дослідження є теоретичні методи, зокрема наукова абстракція, аналіз і синтез, групування, системний і порівняльний аналіз, статистичні методи, табличні й графічні методи..Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає в тому, що дослідження цієї проблеми є актуальним та важливим в контексті постійного розвитку світової економіки та технологічних змін, що відбуваються в сучасному світі.

Отримані результати та їх новизна: узагальнено сучасні підходи до оцінювання впливу ОПЕК на глобалізацію світового ринку енергоресурсів, систематизовано основні інструменти регулювання, що застосовує організація

в умовах зростаючої взаємозалежності енергетичних ринків, та визначено її роль у забезпеченні цінової стабільності, координації виробництва та підтриманні енергетичної безпеки. Також окреслено значення стратегічної взаємодії ОПЕК із країнами-партнерами та міжнародними інституціями для формування сталого й передбачуваного розвитку глобального енергетичного сектору.

Теоретичне значення. У роботі вирішено завдання, пов'язані з формуванням наукових уявлень про роль ОПЕК у процесах глобалізації світового ринку енергоресурсів, визначено сутність і механізми впливу організації на баланс попиту і пропозиції, цінову стабільність та інтеграцію національних енергетичних ринків. Узагальнено теоретичні підходи до оцінювання діяльності ОПЕК в умовах енергетичного переходу, геополітичної нестабільності та зростання ролі відновлюваних джерел енергії, а також розкрито взаємозв'язок між глобалізаційними процесами та трансформацією світового енергетичного ринку.

Практичне значення полягає в можливості використання отриманих результатів для аналізу сучасних тенденцій розвитку світового ринку енергоресурсів, прогнозування наслідків рішень ОПЕК для країн-експортерів і країн-імпортерів енергоносіїв, а також при формуванні енергетичної та економічної політики держав.

Інформаційна база дослідження. Для роботи використано теоретичну інформацію та статистичні дані з офіційних сайтів міжнародних організацій таких як ОПЕК, світовий банк та ін.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Обсяг кваліфікаційної роботи 104 сторінки, список літератури складається з 70 джерел.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження процесу теоретичних, методологічних та прикладних аспектів функціонування світового ринку енергетичних ресурсів було встановлено, що глобалізація є ключовим фактором трансформації та інтеграції. Світовий ринок енергетичних ресурсів сформувався як складна система взаємозалежних економічних, технологічних, політичних та екологічних процесів, у рамках яких поєднуються інтереси як країн-експортерів, так і країн-споживачів. Глобальні тенденції, зокрема, зростання попиту, розширення інтеграційних процесів та посилення конкуренції, спрямовують напрямки його розвитку та підкреслюють важливість міжнародних механізмів координації.

Дослідження ролі глобалізації у функціонуванні енергетичних ринків показало, що вона сприяє зростанню економічної взаємозалежності між країнами, формуванню єдиних стандартів торгівлі та транспортування ресурсів, а також прискоренню технологічного розвитку. Водночас глобалізація загострює структурні проблеми світового ринку, які пов'язані з нерівномірним розподілом ресурсів, ціновою нестабільністю, екологічними ризиками та політичними конфліктами.

Окремим компонентом дослідження стала діяльність Організації країн-експортерів нафти (ОПЕК), яка відіграє центральну роль у регулюванні світового ринку нафти понад шість десятиліть. Аналіз історії створення, структури та функцій ОПЕК показав, що організація стала ключовим інструментом координації енергетичної політики своїх членів, забезпечення балансу між попитом і пропозицією, стабілізації цін та рівномірного розподілу доходів від експорту нафти.

Дослідження основних напрямків діяльності ОПЕК показало, що організація активно використовує механізми квотування, збільшення обсягів виробництва та співпраці з партнерами (формат ОПЕК+), що дозволяє їй

зберігати контроль над значною частиною світового ринку нафти. Протести в умовах глобалізації ставлять перед ОПЕК нові виклики: посилення конкуренції з боку альтернативних постачальників, прагнення до декарбонізації, волатильність фінансових ринків та технологічні зміни в енергетичному секторі.

Особливу увагу було приділено впливу пандемії COVID-19, яка стала одним з найбільших потрясінь для світового енергетичного ринку за останнє десятиліття. Різноманітні зниження попиту на нафту, обвал цін та подальша необхідність стабілізації ринку продемонстрували важливість ОПЕК як координатора дій країн-виробників. Антикризові рішення в рамках ОПЕК+ показали ефективність колективного регулювання в період глобальної нестабільності.

Важливим фактором, що впливає на діяльність ОПЕК, залишаються геополітичні процеси: збройні конфлікти, політика санкцій, енергетичне суперництво між провідними державами та регіональні інтереси. Ці фактори зумовлюють високий рівень невизначеності та складність реалізації стратегічних рішень всередині організації.

В результаті дослідження можна зробити висновок, що ОПЕК посилює свою ключову роль у забезпеченні стабільності світового ринку нафти в умовах зростаючих глобальних викликів. Під впливом процесів глобалізації організація змінює свої підходи до регулювання ринку, розширюючи формати міжнародної співпраці та адаптуючи механізми впливу до економічних та політичних реалій сьогодення.

Подальша ефективність ОПЕК залежить від її здатності реагувати на структурні зміни у світовому енергетичному секторі, виключно з енергетичним переходом, розвитком альтернативних джерел енергії та зростанням ролі екологічних стандартів. Протест організації сьогодні та на місці залишається елементом світової енергетичної системи та одним з ключових суб'єктів формування цінової та ресурсної політики на ринку нафти.

ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу магістра Савчука Артема Олеговича
факультету менеджменту НТУ «Дніпровської політехніки»

Тема дипломної роботи: «Роль ОПЕК у глобалізації світового ринку енергоресурсів»

Обсяг: сторінок, 12 рисунків, 19 таблиць, 70 літературних джерел.

Актуальність дослідження: Глобалізація ще більше загострила взаємозалежність держав від нафти та газу, перетворивши їх не лише на економічний ресурс, але й на стратегічний. У цих сферах ОПЕК виступає як ключовий регуляторний орган на ринку, встановлюючи квоти на виробництво та впливаючи на стабільність цін. Проте глобалізація ставить перед ОПЕК нові виклики у зв'язку зі змінами в структурі попиту через розвиток відновлюваної енергетики, геополітичні конфлікти, екологічні ініціативи та коливання в глобальній економіці.

Рівень використаних автором теоретичних знань для розвитку практичних завдань: Автор продемонстрував достатній рівень підготовки та здатність застосовувати теоретичні знання з міжнародних економічних відносин для аналізу реальних процесів. У кваліфікаційній роботі всебічно досліджено особливості формування міжнародних енергетичних взаємозв'язків, механізми координації цінової та виробничої політики між країнами-виробниками, а також тенденції трансформації ринку під впливом різних чинників.

Ступінь складності вирішених завдань, рівень самостійності: Під час виконання роботи автор самостійно розв'язав складні дослідницькі завдання, продемонструвавши належний рівень автономності та аналітичних навичок.

Глибина і комплексність підходу при аналізі дослідження: Робота носить комплексний характер. Автор на основі сучасних статистичних і аналітичних даних визначив місце ОПЕК у глобальній системі енергетичної безпеки, проаналізував інструменти організації щодо регулювання обсягів видобутку, стабілізації цін та забезпечення прогнозованості постачання нафти.

Практичне значення, прогресивність і обґрунтованість запропонованих заходів: Узагальнено сучасні підходи до оцінювання впливу ОПЕК на глобалізацію світового ринку енергоресурсів, систематизовано основні інструменти регулювання, що застосовує організація в умовах зростаючої взаємозалежності енергетичних ринків, та визначено її роль у забезпеченні цінової стабільності, координації виробництва та підтриманні енергетичної безпеки. Результати можуть бути застосовані в наукових дослідженнях щодо ролі ОПЕК у глобалізації світового ринку енергоресурсів.

Загальний висновок і оцінка випускної роботи: Кваліфікаційна робота виконана на високому рівні, повністю відповідає встановленим вимогам до магістерських робіт і демонструє глибоке опрацювання теми, що заслуговує на оцінку «відмінно».

Рецензент к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та міжнародних економічних відносин НТУ «Дніпровська політехніка»

/посада, місце роботи, підпис, ініціали й прізвище, печатка/

Литвин М.В.

„ 22 „ 12

2025 р.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу магістра Савчука Артема Олеговича факультету менеджменту НТУ «Дніпровської політехніки»

Тема дипломної роботи: «Роль ОПЕК у глобалізації світового ринку енергоресурсів»

Обсяг: сторінок, 12 рисунків, 19 таблиць, 70 літературних джерел.

Виконана на матеріалах: підручників, монографій вітчизняних та зарубіжних науковців, статистичних щорічників України, наукових статей.

Актуальність теми: Світовий ринок енергоресурсів є ключовою складовою сучасної глобальної економіки, адже саме енергетика забезпечує основні виробничі процеси, транспорт та повсякденне життя. У цьому контексті діяльність Організації країн-експортерів нафти відіграє критичну роль у формуванні та регулюванні цінової і ресурсної політики, що впливає не лише на окремі країни, але й на весь світовий ринок.

Що є позитивним в роботі: Проаналізовано діяльність ОПЕК у контексті глобалізації світового ринку енергоресурсів, визначено основні тенденції та проблеми розвитку світового ринку енергоресурсів в умовах глобалізації. Досліджено механізм впливу ОПЕК на світовому ринку нафти.

Наявність самостійних розробок автора: Автором вперше в узагальненому вигляді розкривається, як ОПЕК адаптувала свої інструменти впливу в епоху енергетичного переходу, цифровізації та зростання ролі відновлюваних джерел енергії, а також показано, як рішення картелю формують нові контури глобальної енергетичної інтеграції. Визначено вплив пандемії COVID-19 на ринок енергоресурсів та роль ОПЕК, визначені геополітичні фактори, що впливають на ефективність діяльності ОПЕК.

Практична цінність висновків і рекомендацій: Запропоновані заходи обґрунтовані результатами проведеного аналізу. Комплекс рекомендацій має практичне значення. Одержані результати можуть бути застосовані у практичній діяльності як теоретична база для поглиблення досліджень ролі ОПЕК у глобалізації світового ринку енергоресурсів.

Наявність недоліків:

Загальний висновок і оцінка випускної роботи: Робота виконана відповідно до вимог кваліфікаційної роботи магістра і заслуговує на оцінку «вдуже».

Рецензент професор кафедри маркетингу НТУ «Дніпровська політехніка»
/посада, місце роботи, підпис, ініціали й прізвище, печатка/

Касян С.Я. Касян С.Я.

„ 22 „ 12 2025 р.